

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 10 stotink, ostalih po 15 stotink. — Oglasi tiskarstva po 10 stotink. — Oglasi zdravstvenih zavodov po 10 stotink. — Mali oglasi po 20 stotink. — Najmanjši plačilo 10 stotink. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno na uradu Edinosti, v Trstu, ulica v. Franciška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINO SREDSTVO

Vesti iz Rima poročajo, da so »popolari« silno pritisnili na ministrskega predsednika Bonomija radi neprestanih nasilstev fašistov, Minister za poljedelstvo Mauri da je v imenu ljudske stranke izročil ministrskemu predsedniku pravcati ultimatum, v katerem je zahteval najstrožje odredbe ter zažugal, da sicer podajo ostavko vsi ministri in podtajniki, ki so pristali ljudske stranke. Bonomi je baje zagotovil, da se nemudoma izdajo najstrožje odredbe, ki se bodo tudi najstrožje izvajale. Posebno je obljubil ministrski predsednik, da se tako imenovane »squadre d'azione« takoj razorožijo, in to ne le v pokrajini Cremona, ampak tudi po drugih krajih, kjer se kaže nevarnost oboroženih spopadov med strankami.

Rimske vesti pravijo nadalje, da so te obljube popularne zadovoljile. Izjavili moramo, da nas niso za »ovoljile«, kajti takih obljub je bilo že podanih nešteto, odredbe in okrožnice na prefekte so se izdale že ponovno, a doslej niso še nič izdale. To dejstvo si lahko razlagamo le na dva načina: Ali vedo podrejeni organi, da osrednja vlada ne misli resno s svojimi okrožnicami ali pa enostavno živijo na vse te okrožnice. V poslednjem slučaju bi imeli pred seboj pojav, ki bi moral biti v redni in zdravi državi izključen, da se namreč načelniki politične uprave v poedinah pokrajinah ne pokore višji oblasti. Tako stanje se navadno označuje z besedo: anarhija v državni upravi.

Nešteto izkustev v naših krajih nas silijo, da tudi to pot ne verjemo navidezno zelo resnim zagotovilom gospoda ministrskega predsednika. Skoro v istem hipu, ko je g. Bonomi obljubil najstrožje odredbe, posebno pa razorožitev fašistov, se je pri nas zažigom »Narodnega doma« v Barkovljah izvršilo novo nasilje. — Vprašamo: ali bi bilo to hudodelstvo možno, ako bi tukajšnja oblast res hotela izvrševati namene osrednje vlade, kakor se kažejo v obljubah g. Bonomija?

Z druge strani pa počemo biti krivični. Priznavamo, da so v ponedeljek zvečer organi javne varnosti precej energično odbili poizkusen napad na prostore naše tiskarne in našega uredništva. To je dokaz, da so oblastva zmožna vzdrževati javni red, če hočejo! Kakor so odbili napad na naše poslopje, bi bili mogli in morali preprečiti tudi zažig v Barkovljah. Izgovor, da so se »galsci« skrivoma podali v Barkovlje in

prevarili oblastva, ne velja. Saj je moralo biti vendar znano tudi oblastvom, da se je že ponovno poizkušal napad na »Narodni dom« v Barkovljah! Znana je bila vsej javnosti namena fašistov, da tudi naši napravi v Barkovljah pripravijo isto usodo, ki je zadela naše domove v Trstu, Rojano in pri Sv. Ivanu. Oblastva bi bila morala računati z možnostjo, da se ta namena izvrši ob prvi priliki, ko bodo imeli znani nasilni elementi zopet povod ali prevezo za razburjanje. Že iz previdnosti bi bila morala vlada pravočasno ukreniti vse potrebno v zaščito lasti svojih državljanov! Zakaj se to ni zgodilo? Ali zato, ker vedo gospodje v palači generalnega civilnega komisarata, da Bonomi ne misli resno svojih okrožnic? Ali se pa morda nočejo pokoriti okrožnic vlade? Ne vemo, kateri izmed dveh slučajev je žalostnejši? Resna sta oba, ker sta znak, da so razmere v državni upravi zelo žalostne!

Dobro je povedal »Lavoratore Socialista«: »Okrožnice in dekretov je že na stotine... Čim več jih je, tem hujša postaja država« obelil stražo, ki jih podpirajo oblastva. Dekret o razpustu bo le še večja napadnost fašistov, ki bodo nadaljevali borbo po svoji volji. Znano je vsakomur, da je skoraj nemogoče zadeti fašistovske skupine v živo, če se ne uveljavi zakon enak za vse! To je res glavni vir vsemu zlu.

Izdala se je naredba, ki prepoveduje prevažanje oseb s tovornimi avtomobili, če oblastvo ne izda potrebnega dovoljenja. Dejstvo pa je, da kljub tej prepovedi prevažajo ta vozila fašiste na njih številne »kazenske pohode«. Tak avtomobil jih je prepeljal tudi v Barkovlje. Strogo je prepovedano nošenje orožja. Dejstvo pa je, da so stotine fašistov — med temi tudi petnajstletni mladci — oboroženi z revolverji in da s tem svobodno ogrožajo osebe in lastnino prebivalstva. Pri drugih osebah se pa ti prestopki kaznujejo strogo, čisto celo prestopno. Kazenski zakon določa ostre kazni za požiže, zlobno poškodovanje tuje lastnine in prestopke proti varnosti življenja. Dejstvo pa je, da je bilo izvršenih nešteto takih zločinov, ne da bi bila oblastva niti enega krivca poklicala na odgovor. Vsa ta dejstva kažejo, da zakon ne velja za vse. Ene udari z vso strogostjo, drugi pa so pri vseh svojih početjih — nad zakonom! Do miru in normalnega življenja ne pridemo vse dotlej, dokler ne bo veljal zakon za vse enako!

za zunanje zadeve in drugi ministri, načrt konkordata med Poljsko in Vatikanom.

Poljsko - nemška pogajanja

VARSAVA, 15. Poslaniška konferenca je sklenila, da bo poslala v Katowitz posebno komisijo, katere naloga bo, da pospeši sklenitev sporazuma med Poljsko in Nemčijo, kakor ga predvideva sklep o razdelitvi Gornje Slezije. Načrt za gospodarski sporazum bo moral biti gotov do 15. januarja.

Rusija

Ruski protest proti postopanju washingtonske konference

RIGA, 15. Ruski ljudski komisar za zunanje zadeve Čičerin je poslal vladi Zedinjenih držav in drugim zaveznikom vladam noto, v kateri protestira proti temu, da se na washingtonski konferenci razpravlja o vzhodno kitajski železnici. To vprašanje — pravi nota — zadeva v prvi vrsti le Rusijo in Kitajsko. Čičerin izjavlja, da bo Rusija pripravljena izročiti Kitajski nadzorovanje omenjene železnice, kakor hitro dobi primerna jamstva. Ako ne, bo sovjetska vlada vztrajala pri svojih pravicah do te železnice. Nota protestira dalje proti vsakemu sklepu, pri katerem bi bili ruski interesi v tej zadevi prezrti.

Italija

Začasni proračun pred zbornico. — Državljanstvo italijanskih izseljencev v Tunisu. Odkodnina vojnim internirancem.

RIM, 16. Pred nadaljevanjem razprave o časnem proračunu je na včerajšnji seji zbornice podtajnik za vnanje stvari Valvassori Peroni pojasnil poslancu Nasiju vprašanje državljanstva italijan. izseljencev v Tunisu. Državljanstvo italijanskih izseljencev je urejeno v francosko - italijanskem dogovoru iz l. 1896, toda spor je nastal zaradi dveh nedavno izdanih odlokov o državljanstvu oseb, rojenih v Tunisu od tujih staršev. Francoska vlada je izjavila, da se ta dva odloka tičeeta le Maltance. Podtajnik je zagotovil, da bo vlada poskrbela, da se pravno stanje Italijanov v Tunisu ne izpremeni.

Poslanec Nasi je opozoril vlado, naj bo previdna, ker prihodnja francoska vlada bi mogla drugače tolmačiti omenjena odloka, tem bolj, ker je dogovor iz l. 1896. odločen in se obnavlja vsake tri mesece. Podarjal je tudi, kako je francoska vlada ovirala odprete italijanskih šol v Tunisu in delovala proti italijanstvu te kolonije.

Socialist Cosattini je predlagal, naj se da odkodnina vojnim internirancem. (Ne gre, seveda, za malo ljudi, ki so jih italijanska oblastva svoj čas izvažala v Sardinijo in druga prizmovališča... Pr. ur.)

Nacionalist Rocco je proti temu predlogu, ker bi... preveč obremenil državne finance.

Poslanec ljudske stranke Cingolani je izjavil, da bo glasoval za ta predlog. Priponil je, da je Avstrija internirala tudi mnogo duhovnikov, ki zaslužijo odškodnino.

Tukaj je prišlo do silnega psovovanja med fašisti in poslanci ljudske stranke, katerim so se pridružili tudi socialisti. Predsednik je komaj vzpostavil mir.

Začela se je nato razprava o časnem proračunu.

Liberalci Riccio je izjavil, da bo glasoval za ta predlog, ker hoče podpirati vlado v njenem delovanju, poudarjal je pa, da bi bil že čas, da se naredi konec časnim proračunom. V sedanjih razmerah smatra, da je najboljša opustiti razpravo o bilanci za l. 1921. - 22. in začeti takoj razpravo o bilancah za l. 1922. - 23.

Po pritoževanju socialista Cigna nad razmerami v Siciliji, kjer politična oblastva ščitijo zločinska društva, ki trpinčijo ljudstvo, katero jim je prepusteno na milost in nemilost, se je seja zaključila.

Bonomi v škripcih

RIM, 16. Fašisti so spravili ministrskega predsednika v silne škripce. Bonomi bo moral sedaj pokazati, kaj je in kaj hoče. Pod pritiskom ljudske stranke in socialistične stranke je zaukazal prefektom, da lahko razpuste fašistovske naskočne oddelke, če smatrajo to razpustitev za potrebno. Fašisti pa so mu odgovorili s proglasom, v katerem ga kličejo na junjski dvoboj. Proglas pravi: »V listih se čita vest o predstojeci vladni ofenzivi proti fašizmu. V koliko je ta vest utemeljena, nam ni točno znano. Če je načelo, po katerem se ravna državnik, doslednost, bi morali izključiti to eventualnost: šele pred malo dnevi je izjavil Bonomi v poslanski zbornici, da sta v najhujših povojnih časih, ko se je po jasnih znakih kazal na obzorju »razpad države«, prišla italijanski družbi, ki se ni mogla zbrati okoli državne vlade, pogum in moč od fašistovskih organizacij.

Naj pa pride karkoli, italijanski fašizem je pripravljen braniti svojo pravico do obstoja, do propagande, do organizacije in metode. Strankni odseki in naskočni oddelki tvorijo nedeljivo celoto. Od danes, 15. decembra 1921, dalje so člani stranknih odsekov ob enem člani naskočnih oddelkov, ki so ustanovljeni, kakor je razvidno iz stranknih pravil, edino - le zato, da nastopajo proti nasilstvom nasprotnikov in da po ukazih voditeljev pohite braniti najvišje državne koristi.

Razpustitev naskočnih čet bo torej praktično nemogoča, če vlada ne postavi prej izven zakona cele fašistovske nacionalne stranke. Pričakujemo dogodke, zvešči domovini in njeni bodočnosti.

Kakor se vidi, bo torej Bonomi v škripcih, ki se pač Bonomi in se bo gotovo bal biti dosleden, tudi ko to ni lahko. Toda ministrskega predsednika bodo prav gotovo rešili iz zagate... prefekti, kateri so pač že vajeni na ukaze, ki se ne izvršujejo!

Italija in Rusija

RIM, 16. Včeraj je komisija za vnanje stvari razpravljala o predlogu Modiglianija, da naj Italija vzpostavi odnose z Rusijo. Ministrski predsednik je izjavil, da Italija ni v tem vprašanju vezana na zaveznike, da pa bi vendar ne imela koristi od tega, če bi kršila slogom zavezniki v tem vprašanju. Ker pogajanja z rusko trgovsko mislijo niso še dokončana, ne smatrajo za primerno, da bi se vlada na kakršenkoli način obvezala na vzpostavitev odnosov z Rusijo. Minister vnanjih stvari je poudarjal, da ni vsa Rusija pod sovjetsko vladavino, ker v mnogih pokrajinah je izbruhnila vstaja.

Sprico vladnih izjav je Modigliani ublažil svoj predlog v toliko, da komisija za vnanje stvari priporoča vladi, naj ne odklanja pogajanj, ki bi mogla dovesti do vzpostavitve trgovskih in diplomatskih odnosov s sovjetsko Rusijo. Po dolgi razpravi o tem predlogu se je vršilo glasovanje. Za predlog so glasovali socialisti, komunisti in republikanci, vsem 6 glasov, proti predlogu fašisti, nacionalisti in drugi, vsem 5 glasov; zastopniki ljudske in demokratske stranke niso glasovali. Sprejet je bil predlog poslancu Di Cesaro, naj se vzamejo vladne izjave na znanje, in sicer z 9 glasovi proti 3.

Francija

Odnosaji med Francijo in Vatikanom

PARIZ, 16. Včeraj se je zopet začela pred francoskim senatom razprava o odnosih med Francijo in Vatikanom. Monarhistični senator Le Lahaye je kritiziral vlado, ker ni obvestila senata o poteku pogajanj s sveto stolico. Briand je tedaj zaklical, da je nekaterim katolicanom bolj pri srcu politika kakor vera. Delahaye je rekel v nadaljevanju, da so ravno nepopustljivi katoliki preprečili, da se zakon o ločitvi cerkve ni uveljavil, dasi se je bila večina škofov že sprijaznila z njim. Ob zaključku je zahteval, da se mora zakon o ločitvi toliko izpremeniti, da ga bodo katolici lahko sprejeli. Nato je govoril general Hirschauer. Rekel je, da je poveljeval ob času vojne tudi enemu armadnemu zboru italijanske armade. Nikakor ne želi žaliti Italijanov. Vsek naj bo gospodar v svoji državi. Prepričan je, da ni v obnovitvi odnosov med Francijo in Vatikanom nič takega, kar bi znalo biti neprijetno Italiji. Zaključil je rekoč, da ne vidi, kakšno škodo bi mogla imeti francoska republika od tega, da se je pri Vatikanu zopet otvorilo francosko poslanstvo. Senator Albert je izjavil, da otvoritev francoskega poslanstva pri Vatikanu nikakor ni zadeva, ki bi se tikala izključno zunanje politike. Navedel je izjavo Charlesa Mauraya, ki je rekel, da so dale povod za otvoritev poslanstva pri Vatikanu volilne spekulacije. Nato je Albert govoril obširno o zakonu o ločitvi cerkve od države ter je ob zaključku izjavil, da je semenišče v Saint-Sulpice, ki ga zahteva pariški nadškof, lasti finančnega ministrstva.

Anglija

Severna Irsko proti angleško - irski pogodbi

BELFAST, 16. Sir James Craig je protestiral pri Lloyd Georgeu proti temu, da je bila Severna Irsko vključena v Svobodno Irsko Državo, s čimer se je prekršil zakon iz l. 1920. Dalje je Craig protestiral proti temu, da se niso priznale Severni Irski iste pravice kakor Južni Irski. Ob zaključku zatrjuje Craig, da je vključitev Severne Irske v Svobodno Irsko Državo v nasprotju z interesi angleškega cesarstva.

Vesti o gospodarski konferenci v Washingtonu neresnične

LONDON, 16. Uradno se javlja, da je vest, češ da sta Lloyd George in Briand sprejela predlog za sklicanje gospodarske konference v Washington, popolnoma neutemeljena.

Nemčija

Nemčija ne more plačati januarskega in februarskega odškodninskega obroka

PARIZ, 16. Nemška vlada je poslala komisiji za odškodnino noto, v kateri naznaja, da ji je povsem nemogoče izplačati januarski in februarski odškodninski obrok, ki znaša za januar 500, a za februar 275 milijonov zlatih mark. Nemška vlada opozarja, da je poizkušala doseči v ta namen od Anglije posojilo, kar pa se ji ni posrečilo. Tako bo nemška vlada zmogla kvečjemu 150 - 200 milijonov zlatih mark in prosi, naj se ji plačanje odgodi.

Ta vest je prišla povsem nepričakovano in je naredila velik vtis na tukajšnje finančne in politične kroge.

Švica

Nov švicarski predsednik

CURIH, 16. Zvezna skupščina je izvolila novega predsednika za l. 1922. Za predsednika je bil izvoljen Robert Haab s 145 glasovi proti 27. Novi predsednik je rojen l. 1865. v Wendenstelu.

Amerika

Washingtonska konferenca. — Težave v vprašanju omejitve mornaric. — Kitajsko vprašanje

WASHINGTON, 15. Današnji »New York Herald« je objavil danes poročilo, v katerem zatrjuje njegov poročevalec na konferenci, da bo nemogoče združiti vprašanje francoske in italijanske mornarice z vprašanjem skrčenja mornaric glavnih treh pomorskih sil Amerike, Anglije in Japonske. List naglašja, da je Anglija v vprašanju skrčenja francoske in italijanske mornarice mnogo bolj neposredno prizadeta kakor Amerika in Japonska, vsled česar, da se bo morala ta zadeva rešiti med Francijo in Italijo na eni in Anglijo na drugi strani. Anglijo in Japonsko bi to vprašanje zanimalo le toliko, kolikor bi moglo vplivati na zadržanje Anglije v splošnem pogledu. Ako bi namreč Italija in Francija zahtevali toliko ladij, da bi bila Anglija napram njima v neugodnem položaju, tedaj bi tudi Anglija zahtevala zase večje razmerje, kakor je bilo do sedaj domnjen. V tem slučaju bosta seveda imeli tudi Amerika in Japonska pravico zahtevati sorazmerno zvišanje svoje tonaže. Ameriški pomorski izvedenci so mnenja, da se vprašanje skrčenja francoske in italijanske vojne mornarice ne bo rešilo na washingtonski konferenci, temveč se bo morala sklicati radi njega posebna evropska konferenca. Se večje težkoče bodo nastopile v vprašanju razorožitve na morju, ko pridejo na dnevni red podmornice. Sedaj je gotovo, da bodo Angleži na prihodnji plenarni seji konference stavili javno predlog, naj se raba podmornic prepove. Francozi se bodo temu predlogu prav gotovo upirali. Razmeroma slabe finance njihove države ne dopuščajo Francozom, da bi si gradili velike bojne križarke, kakršne ima Anglija, vsled česar bi hoteli imeti močno brodogradno modernih podmornic, s katerim bi kolikor koli imponirali Angležem. En del ameriškega javnega mnenja bo angleški predlog veselo pozdravil, v prvi vrsti tisti del ameriškega javnega mnenja, ki se nahaja pod vplivom agitacije senatorja Boraha. Kakor svoj čas proti Zvezi narodov tako je senator Borah začel tudi proti sedanjemu tihomorskemu sporazumu živahno agitacijo po Zedinjenih državah. Četvernemu sporazumu med Ameriko, Anglijo, Francijo in Japonsko očita, da je le vojaška zveza. Konferenca je obsojena na popoln neuspeh, ako se ne sporazume glede odprave najopornejšega orožja — podmorskih ladij — in glede bodočnosti Kitajske.

Kar se tiče tega poslednjega vprašanja in sploh vprašanja Daljnega vzhoda, se lahko reče, da je začela njega »rešitev« zavzemati ta teden stvarnejše in jasnejše oblike. Uradni konferenčni krogi ne skrivajo več, da se pripravlja sporazum med prizadetimi državami glede kitajskega vprašanja. Ta sporazum, katerega je sestavil ameriški odposlanec Elihu Root, pa bo podpisalo vseh devet držav, katere so zastopane na washingtonski konferenci, torej tudi Nizozemska, Belgija in Portugalska. Glavna vsebina predlogov Amerikanskega Roota je sledeča:

1. Suverenost Kitajske ter njena neodvisnost se bosta spoštovali. — 2. Kitajski se bo dala popolna svoboda, da se bo lahko razvijala in si ustanovila stalno vlado. — 3. Prizadete države se obvezujejo, da bodo spoštovale načelo »odprtih vrat« za trgovino in industrijo vseh držav. — 4. Države ne bodo izrabljale sedanje zmešnjave na Kitajskem, da bi izsilile zase kake posebne pravice na škodo drugih prijateljskih držav. Obenem se države podpisnice obvezujejo, da ne bodo v ničemer podpirale nikakih poskusov, ki bi bili naperjeni proti njihovim interesom in proti varnosti katerekoli izmed njih.

Načelnik kitajskega odposlanstva poslanik Sze je izjavil v imenu svoje vlade, da sprejema tak sporazum o kitajskem vprašanju.

Zedinjene države in vprašanje medzaveznih dolgov

WASHINGTON, 16. Gospod Clot Worth, državni podtajnik v finančnem ministrstvu Zedinjenih držav, je dal na zborovanju društva »Investment Bankers« v Baltimore sledečo izjavo o vprašanju terjatev, ki jih imajo Zedinjene države v Evropi: Pri novih obveznicah evropskih dolgov se bo upoštevala plačilna zmožnost posameznih držav. Ti dolgovi so v zvezi z zelo zamotanimi vprašanji mednarodne valute. Državna blagajna ima obveznice za obresti od okoli 11 milijard dolarjev, t. j. okoli 100 dolarjev na vsakega prebivalca Zedinjenih držav. Mi smo upnik, ki ima v rokah že zapadle menice, toda moramo pomisliti, da je isti položaj tudi med zavezniki v Evropi. Evropske države dolgujejo ena drugi velike svote denarja, a vse skupaj dolgujejo Angliji, kolikor Anglija Zedinjenim državam. Nemčija se je obvezala plačati okoli 35 milijard dolarjev. Vsi zavezniki so upniki Nemčije, vsled česar je položaj še posebno zapleten. Take obveze, ki niso sprejete po navadni poti, delajo položaj negotov in zato je obnovitev normalnih odnosov med državami zelo težavna stvar. Ako se posreči napraviti le prvi korak do ureditve tega položaja, se bodo bankirji in trgovci tu pri nas in drugod po svetu začeli čutiti varne in gospodarsko življenje se bo začelo razvijati. Obnoveitev bo odvisna od zaupanja, ki ga bo Amerika imela do Evrope. Toda naše bogastvo je le navidezno, kajti naši sosedi so doživeli trafen polom, njihove tvornice so bile opustošene in njihovo bogastvo je šlo po zlu. Ne bomo mogli uživati našega bogastva, dokler ne bomo imeli podjetnih in zanesljivih sosedov, s katerimi bomo lahko stopili v tesne gospodarske stike. Vsled tega moram naglasiti, da je položaj zelo nevaren, in da je treba, da se Amerika pobriga za rešitev vprašanja svojih terjatev v Evropi.

Te izjave so objavili vsi ameriški listi. »New York Times« priporoča vladi, naj bo obrestna mera prvega obroka, ki ga bo zahtevala, zelo nizka.

Biljni Vzhod

Rusko odposlanstvo v Angori

ANGORA, 15. Pričakuje se prihod posebnega odposlanstva sovjetske vlade. Naloga tega odposlanstva je, da se sporazume z Angorsko vlado glede sporov, ki so nastali v zadnjem času med Moskvijo in Angoro. Velika narodna skupščina je sklicana za dan 17. t. m., da sliši poročilo Bekir Sami bega o uspehih njegovega obiska v Franciji in Italiji.

Volikem!

Opozarjamo vse one, ki so se svoj čas prijavili v našem uradu, da je to služilo samo za popis, ki ostane v podpisnem uradu, a ne za volitve.

Da ne bo zmot, ponavljamo, da podpisani urad ne more vložiti za nikogar reklamacije za vpis v volilni imenik. To mora na podlagi listin storiti le vsak volilec sam zase.

Požurite se zategadelj vsi, da čim prej pregledate v našem uradu volilni imenik za občinske volitve. Rok za reklamacije, po teče 22. t. m. Ne čakajte zadnjega dne!

»CANKARJEV VEČER«. Danes točno ob 7 in pol zvečer se bo vršil v veliki dvorani »Gospodarskega društva« v Škedenju »Recitacijski in glasbeni večer« (v spomin Cankarjeve obletnice), ki ga priredi »Društvo kulturnih delavcev v Primorju« in »Dramatični krožek« v Škedenju. Sporedi predavanja o Cankarju, klavir, samospevi, koralni in pevski zbor, recitacije iz Cankarjevih del i. dr. — Dolžnost nas vseh je, da se tega večera, v kolikor možno, velikem številu udeležimo, da dostojno počastimo Cankarjev spomin. — Cena: Prvi prostor v vstopnico 8 L; drugi prostor v vstopnico 6 L; stojšče 3 L. Čisti dobiček je za Cankarjev spomenik!

Poljska

Odnosaji med Poljsko in Vatikanom

VARSAVA, 15. Listi pravijo, da pripravljajo posebna komisija, v kateri so ministri

Dnevne vesti

Pogreb matere gospoda Josipa Rustje, agrarnega inženirja pri Kmetijski zadrugi v Trstu, se bo vršil danes jutraj v Skrljavi na Vipavskem. Pokojnica je bila izredno plemenita žena. Po svojem kremenitem značaju in svoji dobroti se je vtisnila svojim otrokom globoko v srce. Naj ji bo lahka vipavska zemlja.

«Kopar» ali «Capodistria». Naši poslanci v Rimu so vložili, kakor smo že poročali, 92 interpelacij, ki se pečajo po večini z našimi šolami, katere je italijansko oblastvo zaprla, ter z onimi, katerih ni zopet otvorilo. V svojih interpelacijah so rabili naši poslanci po vsej pravici slovenska krajevna imena. Vseled tega je nastal v zbornici med italijanskimi nacionalisti in fašisti pravcati vihar. Porabili so priliko, da se izognejo predmetu, t. j. vprašanju ljudskih šol. Vedli so se, kakor bi to šlo za krajevna imena in ne za ljudske šole. Pritožbo niso slišali, slišali so samo «izzivanja» in «oskrnjevanja». Kričali so, da so Slovani irendentisti, ker rabijo ime «Kopar» mesto imena «Capodistria». Dasi torej ni šlo za imena krajev, temveč za šole v teh krajih, se bomo z ozirom na nastop italijanskih nacionalistov in fašistov na kratko pečali tudi z vprašanjem krajevnih imen. V nastopnem podajamo našim čitateljem zanimivo razpravo, ki dokazuje, da so slovenska krajevna imena povsem upravičena celo pri takih krajih, za katere so avstrijski nazivi že izgotovljeni in po zaslugi avstrijske uprave, ki je v nekdanjem avstrijskem Primorju tudi pri čisto slovenskih krajih dosledno rabila italijanska krajevna imena, se precej udomačeni. Sledi dopis:

Gospod poslanec Giunta se je silno raztogotil, ko so naši poslanci v Rimu rabili tudi slovenska imena istrskih vasi in mest. Zlasti naziv «Kopar» ga je žalil, češ z njim se nekako «onečašča» domovina mučenika Nazaria Saura. Gospod poslanec Giunta je Florentin, in če se ne motimo, komaj 2 leti v Trstu, torej mu ne moremo zameriti, če ne pozna dovolj zgodovine naših krajev in morda misli, da so slovenska krajevna imena nekaka «avstrijska novotarija».

Da se prepriča, da temu ni tako in da imajo naši poslanci vendarle prav, naj blagovoli g. Giunta vzeti na znanje nekaj podatkov iz zgodovine:

Morda mu je znan rižanski tabor iz leta 804. Ta tabor se je torej vršil pred več kakor 11 stoletij, in sicer se je vršil «in territorio caprens», kakor pravi beneški kronist Trevisan. Takrat je namreč Koprška in druga gospoda zažugala Slovanom, da jih zapodijo. Huda pa je bila ta gospoda na Slovence radi tega, ker ji je namestnik Karla Velikega vojvoda Ivan Furlanski naložil, da mora plačevati Slovanom desetino. Tako pripoveduje tržaški zgodovinar Cavali.

Milanski menih in zgodovinar Trsta Ireneo dello Croce navaja v svojih kronikah iz leta 1690. nekega starega pisca Bionda, ki pripoveduje v svojih «Illustrationes» o ustanovitvi Koprja v letu 565. sledeče: «Justinopolis, quam Justinus, Justinianus primi Imperatoris Filius in Insula tum Capraria prius Pullaria appellata edificavit».

Torej že otok, na katerem so pod Justinom zgradili mesto, se je imenoval Capraria. Torej ni prav nobeno čudo, če je ljudstvo svoje mesto na otoku raje po otoku imenovalo «Kopra» kakor po daljnem bizantinskem carju.

V isti Ireneovi knjigi iz leta 1690. smo našli pa še lepši dokaz za starodavnost imena «Kopra». Neutrudljivi zgodovinar se sklicuje še na nekega drugega starega pisatelja po imenu Manzoni, ki je pisal: «... la città come prima dei Latini chiamata Egidio e dalli Schiavi Copra nominata». Bolje pride pač ni to goče dobiti, kakor da nam italijanski pisec sporoča, kako so naši pradedje imenovali njegovo Egidio. Nič mu ne zamerimo, da je pri tem zamenjal imenovanik z rodnikom, ker se očitno kot tuje ni spoznal v bogatem slovenskem oblikoslovju. Takrat v srednjem veku, se ni najbrž še nikomur sanjalo o «Capodistria». In našli bi lahko še mnogo drugih piscev in prič — ki so vse nesumljive ter

vse iz italijanskega tabora —, da je starodavno ime Kopra v tej domaći obliki bolj utemeljeno kakor vsako drugo novejši. Pa mislimo, da je za vsakogar in tudi za gospoda poslanca Giunta že dovolj dokazano, da ne gre tu za nikake «novotarije» niti za «onečaščenje» spomina mučenika Saura, nego za naraven pojav življenja in starodavnega naseljenja slovenskega življa v Istri, ki je znal kakor vsak drugi narod v dolgih vekih svojega bivanja in trpljenja po svojih glasoslovnih, znanstveno priznanih, pravih prilagoditih in prirojni geografska imena, ki jih je že našel na svojih naselbinah, svojemu jeziku. In kar velja za starodavno ime Kopra, to mora veljati tudi za vsa ostala imena naših krajev Julijske Krajine, četudi morda ne moremo navesti za nje priče, vanj tako starih piscev kakor za Kopr. Ime «Kopra» je gotovo starejše in torej vsaj ravnotako upravičeno kakor ime «Capodistria».

Domačin.

Zakaj je treba naznaniti avstro-ogrski papirni denar, žigosan odtisno kolekovan po jugoslovenskih oblastvih? Jugoslavija je avstro-ogrsko krone, ki so e nahajale v njenem področju najprej žigosale, drugič kolekovala in tretjič zamenjala v dinarje. Ko je krone zamenjala v dinarje, je prepovedala uvoz žigosanih in kolekovanih kron, ki so se nahajale v prometu izven jugoslovenskih državnih mej. Tako so bili oskodovali mnogi posestniki jugoslovenskih kron izven meje Jugoslavije, ker jih niso mogli zamenjati v dinarje in ker so po zamenjavi prišle žigosane in kolekovane iz prometa in so izgubile vsako vrednost.

Italijanska vlada pa zahteva od Jugoslavije, da te žigosane in kolekovane krone zamenja naknadno. Zato najbrž namerava italijanska vlada naznaniti jugoslovenski vladi množino takega denarja, katero posedujejo prebivalci današnje Italije.

Ker se za krone, ki se ne naznanijo pred 31. decembrom t. l. ne bo več nihče potoževal, da se zamenjajo v dobro valuto, opozarjamo vnoč naše ljudstvo (v prvi vrsti iz Tolminskega, Vipavskega, Notranjskega in Liburnije, kjer se nahaja, koliko nam je znano, čez en milijon in pol žigosanih odtisno kolekovanih kron), da brez odlašanja naznani množino žigosanih in kolekovanih kron, ki jo poseduje.

Zadruga Zveza v Trstu.

Seji Juristično-upravnega in gospodarstveno-trgovinskega odbora Krajevnih posvetovalne komisije. Generalni civilni komisariat objavlja: Juristično-upravni odbor Krajevnih posvetovalne komisije se sklicuje za danes 17. t. m. ob 15.30 v dvorano št. 26 na Gen. civ. komisariatu, da obravnava o sledečem dnevnem redu: 1. objave predsedništva; 2. splošna razprava glede upravne sistemizacije pokrajin in občin v naši Krajini; 3. ukrepi glede izpremenitve in razveljavljanja zakonov prejšnjega režima (zlasti takozvane vojne legistacije), ter odlokov in naredb z veljavo zakona, katere so izdali bivši guvernerji, generalni civilni komisariji in civilni komisar v Zadru.

Gospodarstveno-trgovinski odbor Krajevnih posvetovalne komisije se bo setal v torek 20. t. m. ob 18. da obravnava sledeči dnevni red: 1. odločitev prekinitve teka triletni predskriske (naredba vrhovnega poveljstva kr. vojske od 8. februarja 1919. in 2. aprila 1919.); 2. vzpostavitev po vojni opustošenih drevesnih nasadov. Načrt za delo komisije za pogovodovanje Krasa; 3. slučajnosti.

Popust pri tarifi za vožnjo po morju. Učitelji in učiteljice, ki se potožejo za to, da dobijo 30% popust pri vožnji na parnikih, morajo svojim prošnjam priložiti dokument o znižanju vožnji za državne železnice (železniško knjižico ali legitimacijo).

Ruska prireditelj v Barkovljah. Predstava ruske operete «Črna mačka» se bo vršila danes v soboto, začel ob 7. uri zvečer, in jutri v nedeljo, začetek ob 6. zvečer, v dvorani gledališča «Excelsior» v Barkovljah. Listki od prejšnje nedelje, ki niso bili povrnjeni blagajni, so veljavni.

Spor v soboto: 1. Maščevanje cigank, v 2. dejanjih, glasba Severskega. — 2. Opereta: Mazajka: Moč, žena in on v enem dejanju; 3. Pisci raznih ruskih narodov.

Spor v nedeljo: Svečenica ognja (Ves'al-

ha) v treh dejanjih, glasba Valentina. — Prireditelj se dobi dovoljenje za oba večera.

Gledališče Verdi. Danes zvečer, ob 20.30 se bo pela kot otvoritvena predstava Wagnerjeva opera «Walkiria», ki spada med najboljša njegova dela. Med pevci in pevskami najdemo mnogo znancev, med temi v prvi vrsti slavne poljskega basista Ludikarja, ki poje ulogo Wotana, ruske sopranistinje Ruskowke, ki je pred vojno vzbujala veliko pozornost v ulogi «Aida» in naše rojakinje Vide Ferlugove, ki je v pretekli sezoni nastopila v gledališču Rossetti z izbornim vspedom v operi «Norma».

Cene mesa. Od danes 17. t. m. dalje so cene svežemu govejemu mesu za običnostvo sledeče: sprednjemu mesu z doklado 6. — lir kg; zadnjemu mesu z doklado 7.40 lir kg; mesu brez kosti 12. — lir. — Trst, 16. decembra 1921. — Mestni magistrat.

Iz tržaškega življenja

Odmevi groznega umora v ulici della Teza. Policijska zasledovanja, da se odkrije skrivnost dvojni umor v gostilni «Pri Karlu» v ulici della Teza, se nadaljuje, toda do sedaj brez uspeha. Policija je zaslišala Marijana, ki je poročal o zelo važnih zadevah, katere pa drži policija tajno.

Arretirani sumljivi nočni postopači. Patrula orožnikov, ki je patrulirala včeraj ponoči po trgu della Libertà, je naletela na tem trgu na dva postopača, ki sta bila v zelo živahnem pogovoru. Postopača sta bila preiskana. Pri enem so našli dolg nož. Radi tega sta morala v zapor.

Druga patrula orožnikov je arretirala v ulici Giulia Antona Rocerja, ker je našla pri njem ponarejen ključ.

Arretiran ropar. Včeraj je bil arretiran 23 letni Nicola Baldini, brez stalnega bivališča, ker je napadel v ulici Roma 35 letno kmetico Marijo Žgurjevo in jo oropal 325 lir.

Pijani možakar. H. P. se je včeraj nasrkal sladke kaplice. Pijača je bila kaj močna, kajti možakar se je priguhal do obrežja pri kolodvoru pri Sv. Andreju in se zadržal neki delavci. Pravčasno so ga zadržali neki delavci. Arretirani že večkrat kaznovani tatovi. Svoječasno so pobegnili iz zapore v ulici Coroneo trije že večkrat kaznovani tatovi, in sicer 31 letni Ivan Godina, 28 letni Marcel Picanius in 32 letni Viktor Juri. Toda tatovi niso uživali dolge svobode; pred včerajšnjim so jih zopet prijeli in jih odpeljali v zapor.

Tereza Albrechtova oproščena. (Porotno sodišče.) Porotno sodišče je oprostilo včeraj popoldne Terezo Albrechtovo, ki je umorila, kakor smo že o tem poročali, dne 5. oktobra t. l. na trgu Ponterosso dve ženski, in sicer zapeljivko njenega moža Terezo Novelliho in po naključju Rozino Coljevo, ki se je nahajala ob tistem času na trgu.

Vesti iz Goriškega

Žalosten dogodek se je izvršil pretečen teden na tekašči V. E. v Gorici, ob hiši št. 51. Orožnik Antioli, ki se je nahajal jedva 14 dni v mestu, je ustrelil mlado deklico Andreino Bizjak. Spoznal jo je bil v baru Milano, ki ga ima njen oče, zaljubljen se vanjo in hotel, da naj ga ima tudi ona rada. Ona se ga je izogibala. Ta dan mu je tudi ušla. Ko so jo pa klicali, je prišla, in mu povedala ponovno, da ga ne more ljubiti, ker ga pozna še samo par dni. Nato se je hotela obrniti, a orožnik je potegnil revolver in jo ustrelil. Zadel jo je v tilnik, da se je zgrudila v krvi, ker ji je prebil glavno žilo. Umrla je v bolnišnici. Orožnik je sprožil revolver tudi proti sebi, a se je ranil samo v ramo. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Granata. Zopet moramo zapisati žalosten slučaj, ki se je zgodil z granato. Neki Jakin in njegov sin na Rafutu v Gorici sta dobila granato. Sin jo je vzel v roko. Zdelo se je, da je granata popolnoma prazna. Ko jo je položil zopet na tla, je eksplodirala, ubila očeta, sinu pa je odtrgala nogo in ga

tako razmicerila, da je umrl tudi on. Oče zapušta vdovo in več nepreskrbljenih otrok v zelo žalostnem stanju.

Tatvina v Solkanu. Kar se lahko godi pri nas, bi bilo drugje pač skoraj nemogoče. V noči, ko je divjala burja po Solkanu, so prišli tatovi z avtomobilom, pokradli nemoteno krojaču Vugi nekaj obleke in blaga ter se odpeljali čisto mirno. Tega krojača so letos že dvakrat okradli. Da o tatovih, ki se vozijo z avtom, ni sledu, ni treba pripomniti. Res lepe razmere. Vsaj v Solkanu bi lahko oblastvu poskrbelo za večjo varnostno službo.

Nesreča v Grgarju. V hiši kmeta Antona Trnovca v Grgarju so sedeli okrog ognja oni, njegova žena Stefanija, brat Ivan, tri mesece star otrok Tonček, ter dve ženski, Marija Doljak in Marija Suban. Kuhali so večerjo. Imeli pa so navado, da so, če ogenj ni hotel goreti, metali nanj malo smodnika, da so se drva vnela. Tudi ta večer so prinesli vrečico s smodnikom in vrgli na ogenj navadno količino. Zgodila pa se je nesreča, da je padla iskra v vrečico in ves smodnik se je v hipu užgal. Posledice si lahko mislimo. Ves navože so morali prenesti v bolnišnico v Gorico, kjer se nahajajo v groznem stanju, nekateri se borijo s smrtjo.

Ljudsko štetje. Danes je petek, a pri nekaterih slovenskih družinah še do danes niso pobrali pol. Ali jih mislijo pozabiti? Pri neki družini uradnik ni vprašal po običnem jeziku. Ko so ga nato opomnili, je dejal, da že vedo od zadnjice, kaj so, in da se od tedaj gotovo niso spremenili. Vemo pa za družine, v katerih o običnem jeziku sploh govora ni bilo. Pobrali so molče pole in šli. Res, krasno ljudsko štetje. Ni treba omenjati, da bodo ti veljali za Italijane.

Borzna poročila.

Trst, dne 16. decembra 1921.

Jadranska banka	130
Cosulich	284
Dalmatia	200
Gerolminich	1500
Libera Triestina	499
Lloyd	1220
Lussino	709
Martinovich	124
Oceanica	250
Premuda	345
Tripcovich	232
Ampela	608
Cement Dalmatin	321
Cement Spalato	262

Teja valuta na tržaškem trgu	320	335
ogrsko krone	—40	—45
avstrijsko nemške kron	26.60	27.15
čehoslov. ške kron	34.	35.50
dinarji	18.50	17.75
leji	11.25	12.25
marke	21.75	22.
dolarji	174.	174.50
francoski franki	423.	428.
švicarski franki	91.50	91.85
angleški funti papirni	112.	114.
napoleoni	89.50	90.25

MALI OGLASI

SLAVNEMU OBČINSTVU naznanjamo, da sva odprla pri «Donijotu» zalogo stavbenškega lesa na drobno in debelo po najnižjih cenah. A. Zuljan in P. Zubin. 2303

V LJUBLJANI se prodaja velika hiša s trgovino. Pismene ponudbe pod «Trgovska hiša» na anonončno družbo Alema Company, Ljubljana, Kongresni trg 3. 2297

STEDILNIK, v popolnoma dobrem stanju, pripraven za večjo družino, se prodaja. Via S. Francesco 10, pritličje. 2298

ODELANO ZEMLJIŠČE, veliko se da v najem ali takoj prodaja. Pojasnila v ul. S. Francesco 31, IV. desno. 2299

AKADEMIČNA PLESNA ŠOLA, Campo S. Giacomo 5. V nedeljo od 17—24 plesna zabava. 2300

AKADEMIČNA PLESNA ŠOLA, Campo S. Giacomo 5. V nedeljo od 10—13 skupna vaja za novi salonski Tango, ob sredah in sobotah od 6—8 vaje za novince. 2301

DEKLE, Slovenka, mlada, začetaica se išče za vsa hišna dela v vili. Naslov pri upravnistvu. 2302

CAJ odprt in v zabojkih po L. 1.— prodaja trgovcem in kavarnarjem Srečko Bajt, Lidrija. 1744

POPOLNOMA nov voziček, močan, na 4 peresih, pripraven za mesarje ali družino, ima na prodaj Alojzij Vagheka, vrvar v Postojni. 2292

HISA z dobro vpeljano trgovino, na prometnem kraju, se prodaja za kron 650.000. — Pojasnila daje Ivan Marko, Državna cesta 9, Maribor. 2289

ZIVINOREJCI Naznanjam, da sem odprl na novo skladišče v ulici Udine 10. Prejel sem 60 q testenih, katero prodajal po L. 1'30 in 60 q po 70 centezimov. 2291

NOVE POSTELJE za L. 95.—, vzmeti L. 60.—, žimnice iz volne L. 145.—, iz morske trave L. 50.—, nočne omare, umivalniki, chiho-nier, omare, popolno pohištvo za sobo po izredno nizkih cenah. Fonderia 3. 2295

KLATO in srebrne krone plačam vel kot drugi kupci. Albert Povh, var. Mazzini 40 (v bližini drvenega trga). 44

KRONE srebrne in zlato, plačuje po najvišjih cenah Periot, Via S. Francesco 15, II. 50

KUPUJEM dnevno čiste, bele in barvane, morsko travo in žimo, kakor tudi volno vsake vrste ter plačujem po najvišjih cenah Cohen, Solitario 1. 67

POROCNE SOBE od L. 1600 naprej, jedilnice, pisarne, ameriansko pohištvo za urade, železne postelje po zmernih cenah v skladišču via Udine 25. 2272

POZORI Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini groist Belleli Vita, Via Madonnina 10, I. 36

DVA šivalna stroja «Singer» za čevljarje prodam. Skopo 57. — Dutovlje. 2285

REUMAZAN, sredstvo proti trganju po udih, bolečinam v plečih in križu ter revmatizmu, se dobiva v lekarni v II. Bistrici. 62

Potrli neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, da je naš ljubljeni soprog, oče, brat, bratranec in svak

Tavčar Fran

v 35. letu svoje dobe, danes, 16. t. m., po kratki bolezni, mirno v Gospodu zaspal. Pogreb dragoga pokojnika se bo vršil v nedeljo, 18. t. m., ob 11 uri predpoldna.

KREPLJE, 16. decembra 1921. 985

Družine:

Tavčar, Orel, Grezar, Kokorovac, Ukmar.

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

predsednik

PODLISTEK

KAPITAN MARRYAT

Leteči Holandec

Roman

«Da znate tudi proti mojim željam molčati, ste mi že dokazali,» je Amina s smehom odgovorila, «no, zato ste pač upravičeni zvedeti kaj iz življenja one, ki ste jo rešili. Dosti vam ne morem povedati, toda tudi malenkost bo dovolj. Mojega očeta so — še kot dečka — na krovu neke trgovske ladje ujeli Arabci, ki so ga prodali za sužnja nekemu hakimu ali zdravniku. Arabec je takoj spoznal, da je moj oče nadarjen, ga je vzgojil za pomočnika in tako se je oče priučil zdravniške vede. V teku nekaj let ni prav nič zaostajal za svojim mojstrom, a kot suženj ni smel delati zore. Ojstova skopost vam je znana, saj je ne more prikrivati. Vzdihoval je po bogastvu in svobodi; slednje je tudi s prestopom v mohamedanski vero dosegel in postal samostojen zdravnik. Oženil se je s hčerko nekega arabskega poglavarja, ki mu je rešil življenje. Nato si je ustanovil dom, rodila sem se jaz, moj oče je zbral zaklade in kmalu postal vsepovsod znan. Toda ko mu je umrl v rokah bejev sin, so imeli njegovi nasprotniki povod, da ga začno preganjati. Stregli so mu po življenju, toda posrečilo se mu je uiti, seveda z izgubo vsakega ljubljenega premoženja. Z njim sva šle moja mati in jaz. Nekaj let smo živeli

pri beduinih. Tam sem se privadila dolgi potovanjem, divjim in besnim napadom, polumom in begu, včasih celo divjim pokolom. Toda beduini so prav nizko plačevali delo mojega očeta, čigar idol je bilo zlato. Ko je zvedel, da je bej umrl, se je vrnil v Kairo. Na novo je nakopil premoženje, dokler ni bilo toliko, da je po njem spet požel nov bej; toda k sreči je oče še pravčasno zvedel o bejevih nameravanih nasilstvih. Z velikim delom svojega bogastva je ubežal na mali ladji v Španijo, toda ni mu bilo dano dlje obdržati denar. Še predno je šel v notranjost dežele, so ga skoro čisto oropali, no in kar ima sedaj je prihranjeno od zadnjih treh let. Eno leto smo preživeli v Mittelburgu, nato smo se preselili semkaj. To je povest mojega življenja, Filip».

«In vaš oče je še vedno mohamedanske vere, Amina?»

«Ne vem, toda zdi se mi, da ne priznava nobene; vsaj mene ni v nobeni vzgojil. Njegov bog je zlato.»

«In Vaš?»

«Je Bog, ki je ustvaril to krasno vesoljstvo, z vso njegovo vsebino — Bog narave — naj ga že kličete kakorkoli že! Čutim ga, Filip, a poznala bi ga rada še bližje. Toliko in toliko je veroizpovedi, ki pa so najbrže v resnici je različna pota, ki vse enako vodijo v nebesa. Vaša vera je krščanstvo, Filip — ali je to prava? Pač vsakdo imenuje svojo vero pravo, pa naj bo kakršnakoli!»

«Moja vera, Amina, je edino prava! Če bi

le smel govoriti — prinesem vam najstrašnejše dokaze.»

«Da je vaša vera edino resnična? Zak